

Tizenhatodik Nemzetközi Nyelvészeti Olimpia

Prág (Csehország), 2018. július 26.–30.

A csapatverseny feladata

A mēbēngòkre, a xavante és a kríkatí nyelv a makro-zsé család zse ágához tartozik, és Brazíliában beszélik. Rokonságuk ellenére kölcsönösen nem érthetőek, és sok mindenre teljesen különböző szavakat használnak. Például:

	mēbēngòkre	xavante	kríkatí
<i>gyógyszer</i>	pidjÿ	wede	hemet, hremet (← portugálul <i>remédio</i>)

(a) Adottak szavak xavante nyelven valamint fordításuk mēbēngòkre nyelvre más sorrendben:

xavante			
A. a	<i>köhögés</i>	BB. te	<i>lábszár</i>
B. a hã	<i>te</i>	CC. té	<i>nyers</i>
C. bã	<i>orleánfa</i>	DD. tebe	<i>hal</i>
D. bãdã	<i>nap</i>	EE. to	<i>szem</i>
E. budu	<i>nyak</i>	FF. u	<i>víz</i>
F. buru	<i>mező</i>	GG. ubu	<i>légy (rovar); betakarni</i>
G. du (e. sz.), 'wapé (k. sz.), 'wasa (t. sz.)	<i>hozni, vinni</i>	HH. uhãdã	<i>tapír</i>
H. du ~ di	<i>has</i>	II. upi	<i>érinteni</i>
I. ēne	<i>kő</i>	JJ. uzã	<i>tűz</i>
J. hã	<i>haragos; férfiház; hideg; bőr/kéreg/női mell</i>	KK. uzé	<i>bűz</i>
K. hãdã	<i>fémdarab</i>	LL. wa	<i>zsír</i>
L. ma	<i>nandu / -nek, -hez</i>	MM. wa hã	<i>én</i>
M. me (e. sz.), wabzu (k. sz.), sãmra (t. sz.)	<i>dobni, vetni</i>	NN. wabu	<i>buritipálma törzse</i>
N. mi	<i>fa (anyag)</i>	OO. wada	<i>csőr</i>
O. mo (e. sz.), ne (k. sz.), ai'aba're (t. sz.)	<i>menni/jönni</i>	PP. wano	<i>felrobbantani</i>
P. mra	<i>éhes</i>	QQ. wapru	<i>vér</i>
Q. mro	<i>feleség</i>	RR. wasi	<i>csillag</i>
R. na	<i>anya</i>	SS. wa'õ	<i>ormányosmedve</i>
S. nhi	<i>hús</i>	TT. wa'ro	<i>meleg/forró</i>
T. nhorõwa	<i>otthon</i>	UU. wa'u	<i>folyadék</i>
U. nho'udu	<i>férfi mell</i>	VV. wĩ (e. sz.), pã (k. sz.), simro (t. sz.)	<i>ölni</i>
V. no	<i>fivér</i>	WW. zasi	<i>fészek</i>
W. pa	<i>máj</i>	XX. zé	<i>fájdalom/fájni; keserű</i>
X. para	<i>láb</i>	YY. zu	<i>por/lisz</i>
Y. po	<i>lapos és széles</i>	ZZ. 'ra	<i>fiú/lány</i>
Z. ré	<i>gyanta</i>	AAA. 'rã	<i>fej</i>
AA. ta (e. sz.), rĩ (k. sz.), sina (t. sz.)	<i>szedni, levágni</i>	BBB. 're	<i>(növényt) ültetni; tojás</i>
		CCC. 'ré	<i>száraz</i>
		DDD. 'rē	<i>papagáj</i>
		EEE. 'rē (e. sz.), si (k. sz.), hu (t. sz.)	<i>enni</i>
		FFF. 'ro	<i>rohad</i>

- (b) Adott néhány kérdés és válasz mēbēngōkre nyelven, amelyeket egy pedagógiai könyvből származó párbeszédhez kis módosításokkal vettünk. Figyelemre méltó, hogy az Q–T kérdések a válaszaival együtt egyetlen párbeszédet alkotnak:

A.	Jām ne ga tē?
B.	Djām ngō 'yr ne ga tē?
C.	Djām ngà 'yr ne ga tē?
D.	Djām amã tep kīnh?
E.	Djām amã prām?
F.	Djām angyrk?
G.	Djām amex?
H.	Mỳj ne akra krēn o nhỹ?
I.	Djām kēn ne ja?
J.	Nhãr anã?
K.	Nhỹm ne bōx?
L.	Djām arỳm ne ga tep krē?
M.	Mỳj kadjy ne ga pur mã tē?
N.	Mỳj myt kam ne ga bōx?
O.	Nhỹm nhõ kax ne wa?
P.	Mỳj ne ja?
Q.	Djām akaprĩre?
R.	Mỳkam akaprĩre?
S.	Mỳj kanê?
T.	Djām arỳm ne ga akra nhõ pidjỳ 'yr tē?

1.	Kati. Ikīnh.
2.	Ãã, ngà 'yr ne ba tē.
3.	Ãã, imã tep kīnh.
4.	Kati. Ije tep krēn kêt rã'ã.
5.	Para kam ne ba bōx.
6.	Kati. Inhũrkwã 'yr ne ba tē.
7.	Kubē ne bōx.
8.	Ãã, imã prām.
9.	Ngōkōn ne ja.
10.	Kwỳr kadjy ne ba pur mã tē.
11.	Ikra kanê kam ne ba ikaprĩre.
12.	Tep ne ikra krēn o nhỹ. Djām amã tep kīnh?
13.	Pur mã ne ba tē.
14.	Inã ne pur mã tē.
15.	Ikra kadjy ne ba pidjỳ 'yr tē nhỹm arỳm kàjbê mex.
16.	Kati. Ikanê.
17.	Kangro kam mẽ kak kam kanê.
18.	Ãã, ikaprĩre.
19.	Inhõ kax ne ja.
20.	Kati. Pĩ ne wa.

1. Illesszék össze a kérdéseket és a válaszokat!

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T

2. Fordítsanak le minél több mondatot magyarra!

Hogy megkönnyítjük egy kicsit a feladatukat, íme néhány szó kríkatí nyelven (**c** = **qu** = a magyar *k*):

kríkatí		ēhmpa	máj
caj	egyfajta kosár	ēhmpej	jó
caprēehre	szomorú	ēhmpoht	nyak
caxiire	csillagocska	ēhnto	szem
caxỳt jēeh	gyapot	ēh'quēhn	tetszeni
cohcuuj	majom	jaahi	fészek
cohpe	barbár, nem-indián	para' cỳm	alkonyatkor
cryht	keményfa darab	puj	érkezni
cu'cōn	lopótök	pyht	nap, nappal
cwyr	manióka	ry'my	már
cỳjpi	csendes, gyengéd	xỳ	fájni

(c) Fordítsák le magyarra:

mēbēngōkre

1. Nhỹm ne kukôj pa?
2. Nhỹm ne ngôkôn rē?
3. Aje kukôj bĩn kêt rã'ã.
4. Djãm arỹm ne aprõ kadjät kre?
5. Wakõ ne krwỳdy kêt, krẽ ne krwỳdy.

krĩkatĩ

6. cohhyh
7. cupre
8. pohr
9. xy

(d) Fordítsák le xavante nyelvre:

krĩkatĩ

10. ěh'tyhç *halott*
11. ěhncuu *tetű*

⚠ A mēbēngōkre nyelv a zse ág északcsoportjához tartozik. Körülbelül 10 000 kajaó és sikrin etnikumú ember beszéli Brazília Pará és Mato Grosso államában.

A krĩkatĩ, a timbira makronyelv egyik változata, szintén a zse ág északcsoportjához tartozik. Körülbelül 1 000 ember beszéli Brazília Maranhão államában.

A xavante nyelv a zse ág középcsoportjához tartozik. Körülbelül 15 000 ember beszéli Brazília Mato Grosso államában.

â, à, é, ê, ô, y és ÿ magánhangzók. ' mássalhangzó (az ún. hangszalagzár), dj ≈ a magyar gy, j = a magyar j, ng = n a hang szóban, nh = ny az ínny szóban, x ≈ a magyar ty. A ~ jel a magánhangzó nazális kiejtését jelöli.

- *orleánfa*: egy növény, amelynek a magvait vörösfesték készítésére használják.
- *nandu*: egy struccalakú madár.
- *ormányosmedve*: egy mosómedveféle emlős.

—Andrej Nyikulin

Magyar szöveg: Iván Derzsanszki.

Sok szerencsét!